

381

การพัฒนารายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู

นางสาวกรรรัตน์ จิตตเกษม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาศิลปศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-584-639-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I17056925

THE DEVELOPMENT OF AESTHETICS OF VISUAL ARTS
COURSE FOR UNDERGRADUATE STUDENTS IN TEACHER COLLEGES

Miss Kornrat Chitakasem

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Art Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-584-639-2

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

กรรติน์ จิตตเกษม : การพัฒนารายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู (THE DEVELOPMENT OF AESTHETICS OF VISUAL ARTS COURSE FOR UNDERGRADUATE STUDENTS IN TEACHER COLLEGES) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ปณณรัตน์ พิชญไพบุลย์, 227 หน้า. ISBN 974-584-639-2

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ผู้สอนสุนทรียะทางทัศนศิลป์ วิทยาลัยครู 36 แห่งทั่วประเทศ โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิทยาลัยละ 2 คน รวม 72 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 100 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม แบบจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอน รายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์แบบประเมินค่า 5 ระดับ ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง จุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลของรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์และคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ผู้สอนศิลปะมีความเห็นว่าหลังจากนักศึกษาได้เรียนวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์แล้ว นักศึกษาจะมีความรู้อย่างนี้ 1. ให้มีความรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์เบื้องต้น 2. ให้มีความเข้าใจความหมายของศิลปะ 3. ให้เข้าใจความหมายและขอบข่ายของงานทัศนศิลป์ 4. ให้เข้าใจทฤษฎีเบื้องต้นทางทัศนศิลป์ 5. ให้มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสร้างสรรคผลงานศิลปะ 6. ให้มีประสบการณ์ในการรับรู้ความงามทางทัศนศิลป์ 7. ให้สามารถวิจารณ์ความงามจากทัศนศิลป์ได้ 8. ให้มีความรู้เกี่ยวกับยุคสมัยของศิลปะไทย 9. ให้มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของศิลปะไทย 10. ให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปะพื้นบ้าน 11. ให้มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในงานทัศนศิลป์ 12. ให้รู้จักประวัติและผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงของโลก 13. ให้รู้จักประวัติและผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย 14. ให้มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะตะวันตกพอสังเขป 15. ให้มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะสมัยใหม่ 16. ให้สามารถนำความรู้ทางสุนทรียะทางทัศนศิลป์ไปปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน

ภาควิชา.....ศิลปศึกษา
สาขาวิชา.....ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิติ..... กนก 82
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... อ.ดร. ปณณรัตน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัย อีกทั้งท่านได้เอาใจใส่ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ให้คำแนะนำและประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่เสียสละเวลา และกรุณาตรวจสอบแก้ไขแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ให้มีความสมบูรณ์และถูกต้องยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยครูทุกแห่งทั่วประเทศ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณพี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนันทา วีรกุล เทวัญ อาจารย์อัญชลี เปล่งวิทยา อาจารย์พัชนี บุรพันธ์ และอาจารย์ช่นจิต การบุญ ที่ให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมด้านการศึกษา และด้านการเงินแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา และขอขอบคุณอาจารย์พันธ์ศักดิ์ พ่วงพงษ์ ที่คอยเกื้อหนุนและให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กรรัตน์ จิตตเกษม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำจำกัดความ.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	68
ประชากร.....	68
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	75
ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนวิชาสุนทรียะทาง ทัศนศิลป์.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)	
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการพัฒนา	
จุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียน	
การสอน และการประเมินผลของรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์..	101
5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	134
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	134
วิธีดำเนินการวิจัย.....	134
สรุปผลการวิจัย.....	136
อภิปรายผลการวิจัย.....	152
ข้อเสนอแนะ.....	175
รายการอ้างอิง.....	194
ภาคผนวก.....	199
ประวัติผู้วิจัย.....	227

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	75
1.2 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม.....	77
1.3 เอกสารและตำราที่ใช้ประกอบการสอนวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์.....	80
1.4 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์.....	83
2.1 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 1.....	84
2.2 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 2.....	85
2.3 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 3.....	86
2.4 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 4.....	87
2.5 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 5.....	88
2.6 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 6.....	89
2.7 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 7.....	90
2.8 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 8.....	91
2.9 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 9.....	92
2.10 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 10.....	93
2.11 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 11.....	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
2.12 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 12.....	95
2.13 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 13.....	96
2.14 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 14.....	97
2.15 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 15.....	98
2.16 การจัดลำดับจุดประสงค์ในการสอนรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ ที่ควรสอนเป็นลำดับที่ 16.....	99
3.1 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ 1 เรื่อง ให้มีความรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์เบื้องต้น.....	101
3.2 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ 2 เรื่อง ให้มีความเข้าใจความหมายของศิลปะ.....	103
3.3 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ 3 เรื่อง ให้เข้าใจความหมายและขอบข่ายของงานทัศนศิลป์.....	105
3.4 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ 4 เรื่อง ให้เข้าใจทฤษฎีเบื้องต้นของทัศนศิลป์.....	107
3.5 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ 5 เรื่อง ให้มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ.....	109

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.6 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนที่ 6 เรื่อง ให้มีประสบการณ์ในการรับรู้ความงามทางทัศนศิลป์.....	111
3.7 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนที่ 7 เรื่อง ให้สามารถวิจารณ์ความงามจากทัศนศิลป์ได้.....	113
3.8 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนที่ 8 เรื่อง ให้มีความรู้เกี่ยวกับยุคสมัยของศิลปะไทย.....	115
3.9 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนที่ 9 เรื่อง ให้มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของศิลปะไทย.....	117
3.10 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนที่ 10 เรื่อง ให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน.....	119
3.11 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนที่ 11 เรื่อง ให้มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในงานทัศนศิลป์.....	122
3.12 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนที่ 12 เรื่อง ให้รู้จักประวัติและผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงของโลก.....	124
3.13 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนที่ 13 เรื่อง ให้รู้จักประวัติและผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย.....	126
3.14 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนที่ 14 เรื่อง ให้มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะตะวันตกพอสังเขป.....	128

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.15 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ 15 เรื่อง ให้มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะสมัยใหม่.....	130
3.16 คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ 16 เรื่อง ให้สามารถนำความรู้ทางสุนทรียะทางทัศนศิลป์ไปปรับปรุงใช้ในชีวิต ประจำวัน.....	132